

Methotrexaat

Maag-, Darm- en Leverziekten

Inleiding

Uw behandelend arts en/of verpleegkundige heeft met u gesproken over het gebruik van Methotrexaat (MTX). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van Methotrexaat en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Deze folder is echter géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of verpleegkundige terecht.

Algemeen

De oorzaak van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa is niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziektes voor kunnen doen. Medicijnen kunnen de darmontstekingen onderdrukken, maar ze kunnen de ziekte niet definitief genezen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de ontstekingen en daarmee de klachten weer terugkomen.

Wat is methotrexaat

Methotrexaat behoort tot de groep immunosuppressiva. Dit zijn geneesmiddelen die de natuurlijke afweer onderdrukken en op deze wijze de ontstekingen in de darm afremmen. Effecten van MTX kunnen binnen vier tot acht weken merkbaar zijn. Er zijn echter ook patiënten bij wie de behandeling pas later effect heeft. Bij goed effect wordt MTX langdurig voorgeschreven. Indien methotrexaat een gunstig effect heeft, kunt u het jarenlang blijven gebruiken. Het is daarbij belangrijk dat u het middel blijft innemen, in de door de arts voorgeschreven hoeveelheid, tenzij u bijwerkingen ervaart of uw arts u anders adviseert.

Het gebruik samen met andere geneesmiddelen

U kunt methotrexaat in combinatie met bijna alle geneesmiddelen gebruiken. Er zijn echter enkele geneesmiddelen waarvan de werking door methotrexaat beïnvloed wordt. U kunt dit medicijn niet samen met cotrimoxazol en trimethoprim gebruiken, dit zijn antibiotica die meestal worden gebruikt bij blaasontsteking of longontsteking. Ook een aantal middelen ter behandeling van kanker kunt u niet goed samen gebruiken met methotrexaat. Vertel uw huisarts en specialist daarom altijd welke geneesmiddelen u gebruikt.

Gebruik

MTX bestaat in de vorm van tabletten en onderhuidse (subcutane) injecties. Voor de behandeling van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa worden bij voorkeur onderhuidse injecties voorgeschreven. Tabletten MTX worden bij de ziekte van Crohn wisselend opgenomen waardoor de werking minder voorspelbaar is. MTX wordt één maal per week gegeven via een injectie, op dezelfde dag van de week. Injecteren na de avondmaaltijd vermindert de kans op bijwerkingen. De injectie wordt toegediend door u zelf of iemand in uw omgeving. U ontvangt instructies van een begeleidend verpleegkundige over de injectietechniek. Hoewel het misschien een eng idee is, blijkt het zelf spuiten in de praktijk mee te vallen en goed aan te leren. Wanneer u hulp van iemand anders krijgt bij het injecteren is het noodzakelijk dat deze persoon eveneens getraind is. Bewaar MTX zoals op de verpakking vermeld staat.

Mogelijke bijwerkingen

In de bijsluiter van de apotheek staan alle bijwerkingen van methotrexaat die ooit zijn voorgekomen.

De meest voorkomende bijwerkingen zijn:

- maag- en darmklachten zoals een vol gevoel, misselijkheid of braken en diarree;
- huiduitslag, haaruitval;
- ontstekingen in het slijmvlies van de mond, zoals pijnlijke plekjes.

In sommige gevallen:

- erge keelpijn in combinatie met koorts, bloedneuzen en blauwe plekken (allemaal tekenen van stoornissen in de bloedaanmaak);
- een iets grotere vatbaarheid voor infecties, zoals griep, bronchitis, long- of blaasontsteking;
- stoornissen in de werking van de lever (hier merkt u zelf niets van, dit kan worden aangetoond met bloedonderzoek);
- kortademigheid en / of veel hoesten (dit kan wijzen op een longafwijking ten gevolge van methotrexaat).

Neem direct contact op met uw specialist of huisarts als u:

- kortademig wordt of veel hoest;
- erge keelpijn krijgt in combinatie met koorts;
- herhaaldelijk een bloedneus krijgt;
- snel blauwe plekken krijgt.

Bijwerkingen kunnen verminderen door het gebruik van foliumzuur (een B vitamine), uw specialist schrijft u dit voor.

Foliumzuur

Om bijwerkingen als misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree en ontsteking van het mondslijmvlies te verminderen schrijft de arts foliumzuur voor. Foliumzuur is een vitamine (B11) en wordt 1 maal per week gebruikt, 2 dagen na de injectie in een dosering van 5 mg. Uw arts kan van dit voorschrift afwijken. Volg daarom altijd het voorschrift van uw arts.

Controles

Om eventuele stoornissen in een vroeg stadium te ontdekken, laat uw specialist-IBD-verpleegkundige regelmatig uw bloed onderzoeken. Dit gebeurt de eerste periode meestal elke vier weken. Hierna vinden controles minder vaak plaats.

Zwangerschap en borstvoeding

Onderzoek heeft aangetoond dat MTX schadelijk is voor het (ongeboren) kind. MTX wordt daarom niet gegeven bij zwangerschap of borstvoeding. Bij een kinderwens dient de MTX 3 maanden tevoren gestaakt te worden alvorens zwanger te worden. Zowel door mannen als vrouwen dient bij gebruik van MTX gezorgd te worden voor goede betrouwbare anticonceptie én deze nog minstens zes maanden na beëindiging van het gebruik van MTX voort te zetten.

Vaccinaties

Niet alle vaccinaties mogen worden gegeven tijdens het gebruik van methotrexaat. Overleg daarom altijd met uw specialist als u een vaccinatie nodig heeft. De griepvaccinatie is veilig en wordt ook geadviseerd door uw specialist.

Aanvullende informatie

Graag attenderen wij u op de volgende zaken:

- bewaar uw medicijnen altijd zó, dat kinderen er niet bij kunnen;
- wees voorzichtig met alcoholgebruik, het gebruik van alcohol in combinatie met methotrexaat vergroot de kans op stoornissen in de werking van de lever;
- houdt u tabletten of injecties over, lever deze dan in bij de apotheek. Ze worden dan op een verantwoorde manier vernietigd.

Kijk voor verdere en aanvullende informatie over het aanbod en bereikbaarheid van ons specialisme op onze website: www.mst.nl

Belangrijke contactadressen

- polikliniek Maag-, Darm- en Leverziekten, route D25, telefoon (053) 487 24 10.
- Mail: mdlverpleegkundigen@mst.nl

Tenslotte

U heeft recht op juiste en volledige informatie. Pas als u voldoende inzicht heeft, kunt u weloverwogen toestemming geven voor een bepaalde behandeling of een bepaald onderzoek. Als iets u niet geheel duidelijk is, vraagt u de behandelend specialist of verpleegkundig specialist dan om nadere uitleg. U kunt hiervoor het best een (telefonische) afspraak maken bij het secretariaat van de polikliniek.